

השעבוד כעונש על התבוללות

כאשר האחים באו אל פרעה, הם בקשו לגור בארץ גושן בנפרד מהמצרים, ולהיות רועי צאן (בראשית מז ג-ד), הצאן הוא אליל מצרים ורועה הצאן אינו קשור לקרקע, וכל זה במטרה למנוע התבוללות. אבל בסוף ספר בראשית נאמר: "וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גושן ויאחזו בה ויפרו וירבו מאוד" (בראשית מז כז) - בני ישראל גרו בארץ גושן אבל נאחזו בקרקע. ובתחילת ספר שמות נאמר: "ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאוד מאוד ותמלא הארץ אותם" (שמות א ז), בני ישראל יצאו לגור מחוץ לארץ גושן.

על הכתוב "ותמלא הארץ אותם" כתב הילקוט שמעוני שנתמלאו בתי תיאטראות ובתי קרקסאות מהם, והוסיפו רבותינו בשמות רבה שכשמת יוסף הפרו ברית מילה, ואמרו נהיה כמצרים, וכיוון שכך הפך הקב"ה את אהבת המצרים לשנאה.

הנצי"ב בפירושו העמק דבר, כתב שבני ישראל עזבו את ארץ גושן וקנו דירות בשכונות המצריות, ולכן לפני מכת בכורות היה צריך לשים דם על המשקוף והמזוזות, כדי שבמכת בכורות יהיה ניכר היכן גר יהודי והיכן גר מצרי, כי הרי אם כולם היו גרים בארץ גושן, לא היה צריך לעשות היכן גר יהודי.

בני ישראל לא קיימו את רצונו של יעקב להתיישב דווקא בארץ גושן, ולהיות נבדלים מהמצרים ולא להתבולל בהם, ובכך הביאו על עצמם את שנאת המצרים, וכך כתב הנצי"ב: "אשר היא הסיבה שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו, בשביל שאין אנו רוצים להיות כגרים ונבדלים מהאומות" (שמות א ז).

על הפסוק "הן עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב" (במדבר כג ט) כתב הנצי"ב: "לא כדרך כל אומה כשהולכים בגולה ומתערבים עם המגלים אותם, משיגים בזה אהבה וחשיבות כל אחד בעיניהם יותר משהיו נפרדים מהם, אבל לא כן עם ישראל, כשהוא לבדד ואינו מתערב עמהם ישכון במנוחה ובכבוד, וכאשר הוא רוצה להיות מעורב עמהם אינו נחשב בעיניהם".

השעבוד התחיל כשעם ישראל התערב במצרים ושכח את הקב"ה, וברגע שהעם חזר להכיר בקב"ה "ויזעקו ותעל שוועתם אל האלקים" (ב כג) מיד "ומשה היה רועה את צאן יתרו" (ג א), נפתח הפתח לגאולת עם ישראל, לסיום השעבוד והיציאה ממצרים.